

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

УДК 330.34:005.35(477"20")

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ

Смокова Т.М., к.т.н., ст. викл.

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

За підрахунками Світової продовольчої програми (WFP) — агентства ООН, що координує розподіл продовольчої допомоги, кількість людей, які стикаються з гострою нестачею продовольства, збільшилась із 282 млн наприкінці 2021 року до 345 млн у 2022-му. Близько 50 млн людей у 2023 році знаходяться на межі голоду та найбільше потерпають найбідніші країни світу (Судан, Танзанія, Уганда, Аргентина, Індія) [1].

За останні роки кількість людей у світі, які стикнулися із браком продовольства, зросла у 2,5 рази: зі 135 млн людей у 2019 році до 345 млн у 2022 році та продовжується у 2023 році.

Серед головних причин голоду виявлені кліматичні потрясіння та наслідки війни в Україні. Вторгнення до України суттєво вплинуло на постачання і призвело до різкого зростання цін на енергоносії і добрива. У всьому світі ціни зросли приблизно на 20% у річному підрахунку.

Для розв'язання проблеми голоду у світі від урядів будуть потрібні довгострокові заходи щодо стримування викидів вуглецю, адаптації сільськогосподарських культур до кліматичних змін, зниження залежності від хімічних добрив і боротьби з домінуванням невеликої кількості експортерів на продовольчих ринках [2].

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, Україна входить до числа провідних світових експортерів зерна, щорічно поставляючи на світовий ринок понад 45 млн. т.

До конфлікту майже вся українська пшениця, кукурудза та соняшникова олія експортувалися через чорноморські порти в основному до Азії, Європи й Африки.

Лідером експорту серед українських культур у 2022-2023 роках стала соняшникова олія постачання здійснено до 131 країни світу, пшениця до 65 країн, кукурудза – до 58 країн. Соя, ріпак, соняшник, інші олійні, шпроти соєвий та соняшниковий, гречка – кожна з цих культур була експортована у більш ніж 40 країн світу (рис. 1) [3].

До держав-імпортерів української пшениці, входять Туреччина (21%), Румунія (15,8%), Іспанія (14%), Бангладеш (6,2%) і Польща (5,5%).

Україна активно експортувала зерно до країн Африки, в яких є проблеми з доступом населення до харчів. 234 000 т доставили до Кенії, 180 000 т – до Ефіопії, 65 000 т – до Судану та 53 000 т – до Сомалі. Кукурудза постачається до Китаю (19,8%), Румунії (16,2%), Іспанії (10,5%), Єгипту (6,3%), Італії (6,9%); соняшникова олія до Туреччини (19,3%), Румунії (12,1%), Китаю (11,9%), Індії (7,2%) та Польщі (7,2%).

Рис. 1. Експорт зернових та олійних культур у 2022-2023 роках

Відповідно до Угоди про асоціацію України з ЄС питання митного регулювання сільськогосподарської та харчової продукції були спрощені застосуванням безмитних тарифних квот, що не означає заборону на експорт понад квоти, а можливість експорту в межах квоти митом 0%, понад квоту – ввізним митом, визначеним Митним тарифом ЄС. Було встановлено тарифні квоти для 36 видів товарів, причому відповідно до умов ЗВТ між Україною та ЄС, розмір окремих безмитних квот поступово збільшувалося протягом 5 років (у середньому на 10 % в рік). Адміністрування тарифних квот запроваджується через систему імпорتنих ліцензій. Європейська Комісія оприлюднює офіційну інформацію щодо поточного стану використання безмитних квот Україною та запроваджує додаткові безмитні тарифні квоти на сільськогосподарську та харчову продукцію, яка користується найбільшим попитом в ЄС, терміном на 3 роки в рамках тимчасових додаткових торговельних преференцій відповідно до Регламенту (ЄС) 2017/1566.

Зокрема, були збільшені такі безмитні квоти на: мед (2 500 т в рік); ячмінна крупа, оброблене зерно та борошно (7 800 т); оброблені томати (3 000 т); виноградний сік (500 т); овес (4 000 т); кукурудза, кукурудзяне борошно та гранули (625 000 т); пшениця м'яка, пшеничне борошно та гранули (65 000 т); ячмінь, ячмінне борошно та гранули (325 000 т).

Угода між Україною та Європейським Союзом про асоціацію та співробітництво дає змогу перейти до політичної асоціації та економічної інтеграції. Так, Євросоюз надав потужну підтримку, відкривши шлях солідарності між Україною та ЄС для експорту аграрної продукції, скасував для українських товарів усі антидемпінгові мита, тарифні квоти, мита для промислової продукції та застосування системи мінімальних

вхідних цін для фруктів та овочів. Що підтверджується показниками експорту, які перевищили довоєнні на 6,3%, або 1,2 млрд дол., зокрема, у грошовому вимірі найбільше зріс експорт кукурудзи, соняшникової олії, насіння соняшнику і пшениці (табл. 1).

Таблиця 1. Експорт з України зернових, зернобобових та борошна [2]

	2023/2024 МР		2022/2023 МР	
	Всього	в тому числі: у вересні 2023	Всього станом на 09.2022	в тому числі: станом на 09.2022
Зернові та зерно- бобові, всього	6038	1451	7235	2938
пшениця	2916	891	2451	1194
ячмінь	596	98	622	292
жито	0,6	0	2,6	2,1
кукурудза	2506	452	4134	1440
Борошно пшеничне, тис. тонн	32,1	8,4	18,9	8,3
Борошно інше, тис. тонн	0,9	0,1	2,4	0,9
Експорт разом (зерно та борошно)	6082	1462	7264	2950

Починаючи із 5 лютого 2023 року набрав чинності закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо застосування режиму експортного забезпечення на період дії воєнного, надзвичайного стану» від 12.01.2023 р. № 2881-ІХ. Цим Законом на період дії воєнного, надзвичайного стану КМУ має право запроваджувати режим експортного забезпечення з метою держрегулювання ЗЕД та особливостей здійснення зовнішньоекономічних операцій з експорту товарів, включених до товарних позицій 1001(пшениця і суміш пшениці та жита (меслин)), 1003 (ячмінь), 1005 (кукурудза), 1201 (соєві боби), 1205 (насіння ріпаку), 1206 (насіння соняшнику), 1512 (олія соняшникова), 2306 (макуха) згідно з УКТ ЗЕД.

Експорт цих товарів можуть здійснювати виключно суб'єкти ЗЕД – платники ПДВ, умовою експорту є наявність податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН за ставкою, визначеною для операцій з постачання таких товарів на митній території України.

Таким чином, можна зробити висновки, що у даний час, сільське господарство є ключовою складовою економіки України, а країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою - Африка, Азія та Латинська Америка найбільше відчують потребу у імпорті української

агропродукції, оскільки український експорт є суттєвим внеском у боротьбі із голодом.

Для України агросектор забезпечує майже 20% ВВП, а у 2022-23 роках став основою вітчизняного експорту та гарантом валютних надходжень від торгівлі, забезпечивши 53% всього експорту.

Література

1. Порожній стіл. Із проблеми вартості голод у 2023 році перетвориться більше на проблему доступності - The Economist URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/golod-u-2023-roci-zalishitsya-problemoyu-dlya-vsiyeji-planeti-prognozekspertiv-50297805.html>
2. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Експорт з України зернових, зернобобових та борошна. URL: <https://minagro.gov.ua/investoram/monitoring-stanu-apk/eksport-z-ukrayini-zernovih-zernobobovih-ta-boroshna>
3. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Моніторинг експортної стратегії України. URL: <https://exportstrategy.me.gov.ua/>

79.	Смокова Т.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ.....	283
80.	Кривоногова І.Г., Мужайло В.Д. ІННОВАЦІЙНІ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РИНКОВОЇ АДАПТАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	287
81.	Спаський І.Д. РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ КОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	290
82.	Богданов О.О. ФАКТОРИ ВИБОРУ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ У БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	293
83.	Мартиросян І.А., Гарбажій К.С. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСНИХ КОНСЕРВІВ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ.....	298
84.	Крупіна Н.А. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ГОТЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ..	301
85.	Голубева О.Б. ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ	304
86.	Тарануха О.С. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ РОЛІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНІЙ ТОРГОВЛІ ЗЕРНОМ.....	308
87.	Атамась Г.П., Мішин Є.О. ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	311
88.	Заболотна О.С., Шишлюк В.Р. КОНТРОЛІНГ, ЯК МЕТОД СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	315
89.	Згадова Н.С., Тимченко В.В. ЕКОНОМІЧНІ ВЕКТОРИ БЕЗПЕКИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	318
90.	Кравченко Ю.І. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ.....	322
91.	Петрушенко М.М. РУЙНУВАННЯ КАХОВСЬКОЇ ДАМБИ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТУРИЗМУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ.....	325
92.	Рашевський А.В., Рашевський А.В. АНАЛІЗ СТАНУ ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	329